

Okur Gözüyle *TKDB (1952-1986) / TK (1987-2001)* Dergisinin 50 Yılı

From the Angle of Reader 50 Year of *TKDB (1952-1986) / TK (1987-2001)*

Hasan S. Keseroğlu*

Öz

Bu çalışmada, Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni (TKDB; 1952-1986) değişen adıyla Türk Kütüphaneciliği (TK; 1987-2001) dergisinin çıkış koşulları ve ortamı anlamaya çalışılmakta; ayrıca TKDB / TK'nin içerik özellikleri, dönemlere bağlı olarak değişimi, bu değişimin irdelenmesi ele alınmaktadır. Bu değerlendirme işlemi, öncesinde TKDB / TK dergilerinin elli yıllık sayılarındaki yazılar tek tek gözden geçirilerek özellikleri tür (telif, çeviri, yayın tanıtım, alıntılak-tarma, rapor, mektup, yasa, tartışma metni, röportaj, yarışma ve haber) olarak; 1980 sonrası da bilimsel yöntem ve teknik açısından kaynakça, dipnot kullanma ve bilgi ve belge yönetimi konusunda Türkçeye yapılan çevirilerden yararlanma yönünde sayısal veriler belirlenmiş ve bu veriler tartışılmıştır.

Abstract

This study deals with the conditions and the medium of the issue of the Bulletin of the Turkish Librarians' Association (TKDB; 1952-1986), which has been named as the Journal of the Turkish Librarianship (TK; 1987-2001) later. Besides, the features of its contents, the changes based on the historical periods and the change itself has been examined closely. This evaluative procedure can be summarized as follows: first, the type and the genre of the writings identified as original, translation, the latest book reviews, citation/quotation, report, letter, law, argumentative essay, interview, competition or news, considering the features ob-

* Doç.Dr. Hasan S. Keseroğlu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Öğretim Üyesidir; e-posta: hskesero@istanbul.edu.tr

tained from the close study of each number of the TKDB / TK journals within fifty years. Second, after 1980, from the point of scientific method and technique the numerical data have been obtained from the usage of bibliographies, deep notes, and the utility of translations into Turkish in the field of information and documentation, and all the findings have been discussed.

Anahtar Kelimeler:

Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni (TKDB), Türk Kütüphaneciliği Dergisi (TK).

Keywords:

Bulletin of the Turkish Librarians' Association, Journal of the Turkish Librarianship.

Giriş

50. yılını kutlayan, bir meslek dergisi olarak *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni (TKDB) / Türk Kütüphaneciliği (TK)* okur gözüyle nasıl tanıtılabilir? Üstelik bu dergi yayımlandığı alanın en düzenli ve uzun soluklu örnekliliğini taşıyor, meslek alanında en yaygın olarak kullanılıyor, alanının temel danışma kaynağı, tarihi, coğrafyası, felsefesi, dili olma özelliği ile uygulamadaki meslek elemanından araştırmacıya, meslek alanı öğrencisine kadar öncelikle başvuru kaynağı işlevi görüyorsa; böyle bir dergi okur gözüyle nasıl tanıtılabilir? Yukarıda sıralanan dergiye ilişkin nitelermelerin hiçbiri abartı olmadığı gibi, onun özelliklerini sözcüklere dökmek açısından da yeterli değil, diye düşünüyorum.

Ben de tanıtım işini *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*'ni ortaya çıkaran koşulları anlayarak işe başlamanın uygun olduğunu düşündüm. Bir dergi niçin ve hangi koşullarda çıkarılabilir? sorusuna yanıt aradım. Bunun için de Türkiye'nin içinde bulunduğu sosyal, ekonomik ve siyasal yapı konusunda birkaç kaynağa başvurdum. Ardından *TKDB / TK* dergilerinin (1952-2001), 50 yıllık sayılarını tek tek elden geçirip, her bir yazıyı yıl, yazının özelliği (telif, çeviri, yayın tanıtım, alıntı/aktarma, rapor, mektup, yasa yönetmelik, görüşme, toplantı metni, yarışma ve haberler bölümü dışında haber niteliğindeki yazıları) ve kabaca bir de konu belirleyip hazırladığım küçük bir programa aktardım. İçerik özellikleri belirlenen yazıların istatistiksel dökümünü belirlemek istedim. 1980 sonrası yazılarda da kaynakça ve dipnot kullanılıp kullanılmadığını; özel bir ilgi olarak da kaynakça ve dipnotlarda bilgi ve belge yönetimi konusunda çevrilip yayımlanan yazı ve kitaplara atıf yapılıp yapılmadığını saptamaya çalıştım.

Türk Kütüphaneciler Derneği (TKD)'nin tarihsel gelişimi yanında, tüzük değişiklikleri, yönetimleri konusunda bilgi vermedim. Ancak, bu toplantıya konuş-

macı olarak katılıp katılamayacağımı soran Sevgili Oya Gürdal ile Sevgili Tayfun Güllü'ye duraksamadan evet derken, böyle bir çalışmanın kafamda uzun zamandır başlamak istediğim, alanımızın eksikliği olarak gördüğüm "Türk Kütüphaneciliği Kronolojisi"nin de başlangıcı olacağını düşündüm. Doğrusu işin içine girdikçe *TKDB / TK*'nin böylesi bir çalışma için yeterli olamayacağı, yalnız çekirdeği olabileceği gerçeğini de yaşayarak görmüş oldum. Ayrıca bu çalışmada, 50 yıllık yazıları içerik açısından irdelemek gibi bir kaygı güdülmeyen, yalnız bir okur olarak - nesnel olmaya çalışılsa da - öznel bir yanın ağırlığı kendini gösterecektir.

Toplumsal Arkaplan

"Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu (29 Ekim 1923) ardındaki toplumsal gerçeği, Cumhuriyetin kurucusu Atatürk şu sözlerle dile getirir: "*Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu topluluk, 1. Dünya Savaşında yenilmiş, Osmanlı ordusu her yerde zedelenmiş, koşulları ağır bir 'ateşkes anlaşması' imzalanmış. Büyük savaşın uzun yılları boyunca, ulus yorgun ve yoksul bir durumda. Ulusu ve yurdu Genel Savaşa sürükleyenler, kendi başlarının kaygısına düşerek, yurttan kaçmışlar...*"(Atatürk, 1978: 1). Bu 'yorgun' ve 'yoksul' ulus, ulusal savaşlarını ülkenin dört yanında sürdürürken; 15 Temmuz 1921 yılında bir 'Maarif Kongresi' düzenlenir. Savaş yaşanırken eğitime ilişkin düzenlenen bu toplantı; 'dünya tarihinde de benzeri belki bulunmayan bir örnek'(Akyüz, 1993: 279) lik göstermesi açısından çok önemlidir"(Keseroğlu, 2002: 1). Çünkü artık savaşa karşın, eğitimi düşünen yeni bir zihniyet vardır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomik yapısı da doğal olarak ilk yıllarda yukarıda çizilen tablodan çok ayrımlı olmayacaktır: Cumhuriyet'in kuruluşu ardından uzun yıllar ilkel bir tarım politikası içinde gelişmiş, devlet eliyle sanayi kurulmaya çalışılmış, 1930'lu yıllarla başlayan genel dünya ekonomik krizinin etkisiyle güç dönemler yaşanmış, Dünya Savaşı etkisiyle de olası savaşa yönelik yatırımlara başlanmıştır. Hem ulusal kalkınma, hem Osmanlı'dan kalan borçların ödenmesi, hem de bütçenin yarısından çoğunu (Avcıoğlu, 1973: 587) savunma giderlerine ayırma gerçeği, T.C.'nin ilk yirmi-yirmi beş yıllık genel ekonomik durumunu yansıtır.

Ancak nüfusun yüzde seksen gibi bir oranının köylerde yaşadığı, okur yazarlık oranının 1928 Harf Devrimi ile sifıra indiği bir toplumun kalkınması için eğitim, kültür, sanat alanında yapılan olağanüstü girişim ve çabaların sonucu Türko-cakları, Halkevleri, Halkodaları ve Köy Enstitülerinin de katkılarıyla okur yazar olan, eğitilmiş ve güçlü bir kuşak yetişmeye başlar. Bu kuruluşlar sınırlı devlet katkılarıyla yaşamlarını sürdürmektedir. Türkiye Cumhuriyeti gerçek anlamda yenilikçi, devrimci, aydınlanma yoluna girmiş bir ulus kimliği kazanmaktadır.

Ekonomik durumun savaş öncesi dışarı açılmaması, sınırlı boyutlarda kalması, savaş sonrası da iç ve dış siyasal etkenlerin sonucu olarak; özellikle de sosyal, kültürel ve eğitsel çaba ve girişimler, başka türlü söylendikte “*Cumhuriyetin devrimci dönemi, 1945’ten sonra kapanacaktır*” (Avcioğlu, 1973: 504).

1946 yılı sonrası Toprak Reformu ve Köy Enstitüleri konusunda önceki yıllardaki kararlı tutum yavaşlayıp duracak; üniversiteler ve yüksek yargı organlarında bulunan kişiler, siyasal nedenlerle kurumlarından uzaklaştırılacak; ders kitapları, “*insanlığın ıstırabını ve yoksulluğunu anlatan hikaye ve şiirler bulunduğ*”u gerekçesiyle suçlanacak; kütüphanelerden solcu sayılan kitaplar çıkarılacak; klasiklerden kimi kitapların yasaklanması konusunda Meclis’e önerge veren milletvekili, Cumhuriyet gazetesi tarafından eleştirildiği için, bu gazete komünistlikle suçlanacak; Köy Enstitüleri komünist yuvası diye yıkılmak istenecek; Halkevleri, *Narondi Dom* adlı Sovyetler’deki benzerlerinden dolayı yine komünizm tehdidi altında tutulacak; *kafir*, *zındık* suçlamalarının yerini *komünist* suçlamaları alacaktır (Avcioğlu, 1973: 595-596). 1946’dan sonra başlayan bu tutum 1980’lere kadar değişen hükümetlerle şu ya da bu biçimde sürüp gelecektir.

Özgürlük sloganıyla iktidara gelen Demokrat Parti (DP) pekçok özgürlüğü yok ettiği ötesinde, Karpat’ın deyişiyle (Avcioğlu, 1973: 597) Yücel-Öner davasının neden “*olduğu komünizmle suçlama korkusu, liberal ve ilerici düşüncüyü durdur*”acaktır. Bu konuda 1950-1960 arası sanat edebiyat dergilerini değerlendiren yazısında Vedat Günyol, (Günyol, 1984: 104) “*Bu dönemde DP iktidardadır. İlk günlerde özgürlük yanlısı görünen yönetici kadro, yavaş yavaş bir baskı rejimine yönelmektedir. Köy Enstitüleri, komünist yuvası suçlaması, Halkevleri de, CHP düşmanlığı yüzünden kapatılıyor. DP’ye karşı olan basında Atatürk ilkeleri savunuluyor, siyasal baskı arttıkça, edebiyat alanında bir çeşit içe kapanış başlıyor*” demektedir.

Tek partili dönemin son yılları, kütüphanecilik tarihimiz açısından Ulusal Kütüphanemizin kuruluş hazırlıklarının başladığı 1946 yılını da içine alır. Milli Kütüphane’nin kurucusu Adnan Ötügen, bu dönemde toplumun kütüphaneciliği algılayışını şu biçimde açıklamaktadır: “*Kütüphanecilik gibi bu yıllarda Avrupa ve Amerika’da artık müstakil bir ihtisas şubesi haline gelmiş bir bilginin mevcudiyetinden, 8-10 kişi istisna edilirse memleket münevverlerinin, ilim adamlarının ve devleti idare edenlerin hüyük ekseriyeti bihaberdir...Kütüphaneler mevcuttur, fakat bunları idare edenler umumiyetle şuradan buradan yetişmiş, tesadüfen kütüphanelerde vazife almış, çoğu yaşlı, eski medreselerde şöyle böyle okumuş, modern kütüphanecilik hakkında hiçbir fikri olmayan insanlardır. Hatta bir kısım kütüphane memurları, başka hiçbir meslekte ve işde muvaffak olamadıkları için kütüphanelere verilmişlerdir*” (Ötügen, 1955: 2). Ötügen’in aynı yazısındaki sözlerini aktarmayı sürdürürsek: “*...böyle bir meslek tanınmamakta, kütüphaneci; sivil, şahsiyetsiz, basit bir memur telakki edilmektedir.*” Karatay’ın İstanbul’daki çalışmalarından söz ederken de: “*... bu zat, başlangıçta büyük bir gayretle mo-*

dern kütüphaneciliği memlekette yaymak istemiş olmasına rağmen karşılaştığı güçlükler, alakasızlık ve lakaydı dolayısıyla bir nevi bezginliğe uğramış durumdadır” (Ötüken, 1955: 2-3) demektedir. Söylenenleri özetlersek, kütüphanecilik mesleği ne resmi kurum, kuruluşlar, ne kültürel ve sanatsal çalışmalar yapanlar ne de birer araştırma kuruluşu olan üniversitelerden olumlu destek alamamaktadır. Dahası yapılan işleri engelleyecek tutum içinde bulunulmaktadır. Nitekim 1946 yılındaki MEB’na bağlı kütüphane, kitap ve buralarda çalışanların sayıları aşağıdaki gibidir (Ötüken, 1955: 5).

Tablo 1. 1946 Yılı Kitap, Kütüphane ve Personel Durumu.

Kütüphane	Sayı	Kitap	Personel
Umumi	82	658.698	
Halkodası	230	17.657	
Halkevi	395	648.408	
Üniversiteler			
Toplam			600

Ulusal Kütüphanemiz; çok partili döneme geçiş sancılarının yaşandığı, siyasi çekişmelerin başladığı 1946’yı; Türk Kütüphaneciler Derneği’nin kuruluşu 1949’u, Türk Kütüphaneciler Derneği’nin yayın organı olacak *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* ise çok partili rejimin hemen başlarını ve Türkiye’de yeni dergi yayımlanan yılların en çok arttığı yıllardan biri olan 1952’yi gösteriyor.

Yıllara göre yeni dergilerin yayımlanma sayıları aşağıda verilmektedir (Kocabaşoğlu, 1984: 4-5).

Tablo 2. Yayımlanan Dergi Sayısı

Yıl	Yayımlanan Dergi	Yıl	Yayımlanan Dergi
1938	37	1946	60
1939	139	1947	87
1940	54	1948	294
1941	25	1949	127
1942	27	1950	98
1943	42	1951	98
1944	49	1952	170
1945	38	1953	119

1923-1970 yılları arasına bakıldıkta en çok yeni dergi yayımlanan yıllar:

1948: 294 ; **1952:** 170 ; **1966:** 155 ; **1967:** 155 ; **1939:** 139 ; **1962:** 134 biçimindedir.

Rus yazar Puşkin, “*Bir dergi çıkartmak, onu dağıtmak, koca bir tesisi kurmaya benzer. Bakalım abone ve ilan işlerini nasıl hale yola koyacağız*” (Kocabaşoğlu, 1984: 3) der. Puşkin’in bu kaygıyla yaklaştığı ve kurucusu olduğu *Sovremennik* (çağdaş) adlı dergi, Puşkin’in ölümü ardından da uzun yıllar Rus aydınları için okul görevi görmüş, çağdaşlaşmaya büyük katkı sağlamıştır.

1952 yılında yayın yaşamaya başlayan *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*’nin 3’üncü cildinde, Bültenin 1954 yılına ait 2. sayısının ancak 1955 yılı ortalarında yayımlanabildiği; başlangıçta yılda dört sayı yayımlanması düşünüldüğü belirtildikten sonra, yazı sağlama ile basımevi güçlüklerinin bu istekleri engellediği (Muhterem..., 1954: 143) belirtilmektedir. Nitekim *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni (TKDB)*’nin ilk dört cildi ikişer, beşinci cildi üç, altıncı ciltten başlayarak 4 sayı çıkmıştır.

TKDB’nin 10. yılında çözümleyici bir dizinini hazırlayan Ötügen, çalışmasının başında; on yıldır yayımlanan Dergi’ye ilgiyi aşağıdaki sözlerle açıklamaktadır: “...*Düşünelim ki mevcut kütüphanecilerimiz arasında bu dergiyi satın alanların sayısı belki de kırkı, elliye geçmemektedir. Tek meslek dergimiz varlığını bir takım zorlamalarla idame ettiriyor. Üç beş devlet dairesi toplu satın almalar yapmasalar, dergiyi neşretmek belki de hiç mümkün olamayacaktır*” (Ötügen, 1962: 163). Yukarıda aktarılan Puşkin’in dergi yayımındaki kaygılarının, *TKDB*’nin yayımı ardından da önplana çıktığını görüyoruz.

Herşeyin başlangıcı, ilk örnekleri; belirli bir deneyim kazanana kadar, yanlış, hata, tasarlanana uygun düşünememe, abartma, düşünülene uyduramama gibi kimi özellikler taşıyabilir. Dahası, günümüzden elli yıl önceki koşullar düşünüldükte, bir avuç kütüphaneci aydınının bir meslek dergisi çıkarma gibi girişimini anlamak ta olanaklı değildir! Henüz kütüphanecilik eğitimi kurslar düzeyinde süren, kütüphane sayısı sınırlı olan bir toplumda; adı da **kütüphane** değil de **kütüphaneciler** biçiminde verilen bir dergiyi çıkarmak gerçekten ciddi bir yürek ve gönül işi olsa gerekir. Kütüphanecilikte örnek alınan Batı ülkeleri örgütlendiği derneğe ad olarak *kütüphaneyi* (1876 American Library Association, 1877 Library Association) kullanırken, Türkiye’de örgütlenen derneğin adı bu kurumlarda çalışanlara bağlı bir ad olacaktır: *Kütüphaneciler*. Bunun nedenini sanırım o günün tanıklarından duymak olanaklı olacaktır!

Kuşkusuz bu arada henüz yeni olmanın getirdiği heyecanla Milli Kütüphaneye’ye bağlı olarak 1952 yılında açılan çocuk kütüphanesi için, “*Türkiye’de ilk çocuk kütüphanesi (ki aynı zamanda bir okul kütüphanesi vazifesini de görmektedir) Ankara’da Namık Kemal Okulu binasında Milli Kütüphane idaresi tarafından kurulmuştur*” (Memleketimizde...,1952: 79) haberini okuruz. Bildiğimiz ilk çocuk kütüphanesi Türkocakları tarafından Akhisar’da 1925 yılında, ikincisi yi-

ne Manisa'da 1938'de, 1941 yılında da Bursa Halkevi içinde kurulmuştur (Kese-roğlu, 1989: 101,121-122). Bu haberi, Türkiye'de kütüphane kültürü yanında zihniyetini de yansıtmak açısından çok önemli algılamak gerekir. Kurucuların kimlikleri, kişilikleri ötesinde, içinde buldukları dönemle tek partili dönem ve öncesine verilen bir tepki özelliği taşıyor olsa gerektir.* Ayrıca Milli Kütüphane'nin amaçlarının çocuk kütüphanesi, ödünç verme hizmetleri için birimler açmak olmadığı; ancak günün koşulları içinde halk kütüphanelerine güven duyulmadığının göstergesi olabileceği düşünülebilir.

Kütüphanecilik alanında ilk meslek derneği olan Türk Kütüphaneciler Derneği, Milli Kütüphane çalışanları tarafından kurulmuş ve yaşatılmıştır (Ötügen, 1955: 38). Bu bilgiler ışığında; ilk on yıllık haberlerinde, özellikle ilk yıllarda "Milli Kütüphane" çalışanları, atananları, yasa ve yönetmelikleri, "Milli Kütüphaneye Yardım Derneği etkinlikleri gibi Milli Kütüphane ile ilgili olarak bilgi yansıtan Bülten, 1960 sonrası Ankara Üniversitesi Dil ve tarih Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Kürsüsü'nün çalışma ve etkinliklerine yer vermeye başlar.

Yıllarla bir de ad değişikliği yaşayan TKDB, 1987 yılından başlayarak *Türk Kütüphaneciliği* adını almıştır. Dönemin Dernek Genel Başkanı, Prof. Sefercioğlu, Dergi'nin kimi çevrelerce çok akademik, kimi çevrelerce de bilimsel yönden hafif kaldığını dile getirenlerin, derginin yönelik olduğu kesim açısından bu durumu sürdürmek durumunda olduğunu belirtir. Dergi adının değişmesi de 4 Eylül 1986 tarihli 12. Genel Kurul toplantısında onaylanır (Sefercioğlu, 1987 : 1).

Dergi adının değişimi iki yönlü ve doğru bir tutumu yansıtır. Öncelikle Türk Kütüphaneciler Derneği ve yayın organı *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* adları *kütüphaneci* odaklıdır. Oysa yeni adı kütüphaneyi de kütüphaneciyi de içine alacak biçimde geliştirilmiş *Türk Kütüphaneciliği* olmuştur. Bu tutum; dergi adının değişme gerekçeleri ne kadar o günkü koşullara karşı belirlenmiş olsa da, köklü ve sağlıklı bir dönüşümü de önplana çıkarmaktadır.

1952-2001 yılları arasındaki 50 yıllık dergi sayılarında yer alan yazıları tek tek kabaca konularına göre hazırladığım küçük programa işlediğimi yukarıda belirtmiştim. Bu verilerin dökümü Tablo 3'de gösterilmiştir. Ancak bugüne kadar TKDB ile TK'nin dizinleri hazırlanmış ve yayımlanmıştır (Ötügen, 1962; Dizin...

* Adnan Ötügen'in gerçekten de Halkevlerine karşı sıcak bakmayan siyasal bir tutumu olduğunu ayrıca yazılarında da görebiliyoruz. "...Halkevi ve halkodaları kütüphaneleri – bazı büyük şehirdekiler müstesna- birer ikişer camlı dolaba konulmuş 300 er, 500 er cilt kitaplarıyla birer umumi kütüphane olmaktan çok uzaktılar. Şunu da tesbit edelim ki zamanın tek partisi tarafından kurulan ve idare edilen bu kütüphaneler, Demokrat parti iktidara geçtikten sonra nadir istisnalarıyla ortadan kaybolmuşlardır. Çünkü Halkevleri, bağlı buldukları siyasi partinin aynı zamanda propaganda organları haline gelmişlerdir." (Ötügen, 1955: 8). Halkevleri'nin kurulup yaşadığı dönemde tek parti vardı. O dönemde, kurulan her sivil örgüt gibi hükümetin (tek partinin) organı durumuna dönüşüyorlardı. Türkocakları, 1927 tarihli kongresiyle CHP'nin kültür kanadını oluşturmayı onaylamıştır.

1993; Dizin... 2001). Bu yayımlanan dizinler yüzlerce yazı arasında aradığımız kişi, yazı adı, konuya bağlı olarak erişim olanağını kolaylaştırıyorlarsa da; ben, özellikle 1980 sonrası yazılarda kaynakça, dipnot kullanılıp kullanılmadığını, kullanılmışsa, bilgi ve belge yönetimi alanıyla ilgili yayımlanmış çevirilere yer verilip verilmediğini de belirlemek istedim.

Tablo 3. 1952-2001 Yılları Arası TKDB / *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*'nin İçerik Dökümü

YIL	Telif	Çeviri	Yayın Tanıtım	Alıntı/Aktarma	Rapor	Mektup	Yasa	Tartışma	Röportaj	Yarışma
1952	15	5	4	2	2	-	3			
1953	15	-	8	1	-	-	2			
1954	9	1	7	3	1					
1955	8	2	3							
1956	15	8	13	5	2				1	
1957	23	5	15	5	2					
1958	11	3	9	2	2					
1959	25	1	8	1	1					
1960	19	3	5		1					
1961	12	4	3				1			
1962	9	3			2					
1963	15	6								
1964	24	1								
1965	15	3								
1966	23		6	3			1			
1967	30	5	3			2	1			
1968	26	5	9	3		11				
1969	31	6	20	1	2					
1970	26	7	1	3		4				
1971	23	7		1	1	1				
1972	32			2						
1973	12	1		1				1		
1974	22	1		3			1	1		2
1975	22	1	2	1	1					
1976	16	3			1			1		
1977	27	2	1		1		1			
1978	8	1	2		2		4	1		
1979	19			2				1		
1980	21	3	4							
1981	19									
1982	22	4	3	1				1		
1983	28	4	3							
1984	19		1							
1985	24	2								
1986	21	1	2							
1987	24	3								
1988	17	2				1	1			
1989	24	2		2						1
1990	19	5	8						2	
1991	21	6	7		1	9				
1992	25	2	2			1				
1993	34	6	9	1		4				
1994	33	4	20			2				
1995	52	1	33			8				
1996	33	5	28	1	3	7				
1997	29	2	19	2	1	7				
1998	34		8			14				
1999	40	1	12			6	2			
2000	36	2	13		1	8				
2001	33	2	16		5	10				
Toplam	1152	143	401	46	32	95	17	6	3	3

En çok telif yazı 1995 yılında (IFLA Özel Sayısı'nın yayımlandığı yıl), en az telif yazının yayımlandığı yıl ise 1955'dir. 1955 yılı 4'üncü cildin 1-2'inci sayılarında 2 telif, 3-4'üncü sayılarında 3 telif yazı yer almaktadır.

Çeviri sayısının en çok olduğu yıl 8 çeviri ile 1956, hiç çeviri bulunmayan yıllar ise 1953, 1966, 1972, 1979, 1981, 1984, 1998'dir.

En çok yayın tanıtımının yapıldığı yıl 33 sayı ile 1995, hiç yayın tanımı yapılmayan yıllar ise 1962-1965, 1971-1974 yılları arası, 1976, 1979, 1981, 1985, 1987, 1988, 1989 yıllarıdır.

Bir başka yayından yapılan bir yazının olduğu gibi alınıp aktarıldığı (iktibas) yazı ise 1956, 1957 yıllarında 5'er adet iken, son on yıldaki 1991-2001 alıntı/aktarma sayısı toplamı ise 4'dür. Tablonun değerlendirilmesi değişik yaklaşımlarla ileride yeri geldikçe ele alınacaktır.

TKDB / *TK* dergisi bir araştırmada (Kurbanoğlu, 1996) da belirlendiği gibi Türk kütüphanecilerinin en çok başvurduğu temel bir kaynak özelliği gösterir. Çünkü ülkemizde kütüphanecilik alanında yayımlanan en eski dergi olma özelliği yanında, en popüler ve en sürekli dergi olma özelliğini de hala korumaktadır (Kurbanoğlu, 1996: 106). Bu en eski Dergi'nin eski ve yeni sayılarını telif yazılar, telif yazılarda kullanılan kaynakça, dipnot verme açısından karşılaştırma yoluna gittiğimizde karşımıza ilginç sonuçlar çıkmaktadır. Bu sonuçlara bakarak, uluslararası alanda yerini alan *TK*'nin, kurucularının amaçlarına ulaştığını göstermek açısından oldukça önemli sayılmalıdır. Nitekim ilk iki ciltle, hakemli dergi olduğu 1995 yılı ve 50. yıl cildi 2001'in değerlendirmesi Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4. Yazılardan Örnekler

	1952	1953	1995	2001
Telif Toplam	15	15	52	33
Telif Yazı Kaynakça var	—	1	26	26
Telif Yazı Dipnot var.	—	1	-	-
Çeviri yazı	5	-	1	2

Tablo 4 bize *TKDB*'nin nereden, nereye geldiğini göstermek açısından önemlidir. İlk cildinde 15 telif yazının hiçbirinde kaynakça, dipnot bulunmamaktadır. Bu yazılara gözatacak olursak ağırlıklı olarak kişileri tanıtan kısa yazılardan oluştuğunu (7 adet) görürüz. (Bkz. Tablo 5). 1953 yılında telif yazı sayısı 15'dir, bu yazıların birinde kaynakça, birinde dipnot bulunmaktadır (Bkz. Tablo 6). 1995 yılında *TK* dergisi artık hakemli bir dergi, "IFLA" ya ilişkin de özel bir sayısı vardır. 1995 yılının en önemli özelliklerinden biri de en çok telif yazının yer aldığı yıl olmasıdır. Bu yıl 52 yazının yarısında kaynakça kullanılmıştır (Bkz. Tablo 7). 2001 yılına geldiğimizde 33 telif yazının 26'sında kaynakça kullanılmak-

tadır. Kaynakça kullanılmayan yazılara bakarsak 4 tanesi TKD'den haber, 1 anma yazısı, 1 Kütüphane Haftası konuşma metnidir. Değişik deyişle **bir** yazıda kaynakça kullanılmamıştır (Bkz. Tablo 8).

Dört yıllık dökümün karşılaştırılmasında, *TKDB*'nin başlangıcında ağırlıklı olarak *deneme* niteliğinde yazıları, 50 yıllık süre sonunda, uluslararası onay almış hakemli bir dergiye, içindeki yazılar da *makaleye* dönüşmüştür. Kuşkusuz bunun arkasındaki temel ve itici güç, kütüphanecilik bölümlerinde verilen eğitimin, bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerini öğretmiş olmasıdır. Özellikle Dergi'nin hakemli oluşu ardından, görüş bildiren yazılar, mektuplarda da kaynak gösterme geleneğinin oluşması son derece sevindiricidir. Bu makale yazma kültürünün oluşmasının bir başka etkeni de TKD Yönetimi ve editörlük görevi üstlenenlerin ciddi çabalarıdır. Emeği geçen herkesi saygıyla kutlamak isterim.

Tablo 5. 1952 Yılı Telif Yazılar

- 1 Aziz Berker — Yaşamöyküsü
- 2 Şahap Nazmi Coşkunlar — Yaşamöyküsü
- 3 H.Fehmi Edhem Karatay — Yaşamöyküsü
- 4 Adnan Ötüken — Yaşamöyküsü
- 5 Lucia Moholy — Yaşamöyküsü
- 6 M. Henri F. Raux — Yaşamöyküsü
- 7 Lawrence S. Thompson — Yaşamöyküsü
- 8 Kütüphaneler — Türkiye
- 10 Derleme Yasası
- 11 Kitap — Türkiye
- 12 Kitap Hastanesi
- 13 Çocuk Kütüphaneleri
- 14 Çocuk kütüphaneleri
- 15 Gezici Kütüphaneler — Fransa
- 17 Kütüphaneler — İsviçre

Tablo 6. 1953 Yılı Telif Yazılar

	<u>Kaynakça</u>
Belgebilim	Var
Halk Kütüphaneleri — İngiltere	
Çocuk Kütüphaneleri	
Çocuk Kitapları	
Selim Nüzhet Gerçek — Yaşamöyküsü	
Muallim M. Cevdet İnanç — Yaşamöyküsü	
Arşiv belgeleri — Koruma	Var
Kütüphaneler — İran	
Derleme Yasası	Dipnot
Uluslararası Bibliyografya Görüşmeleri Komitesi	

Toplu Katalog
 Çocuk Kütüphaneleri
 Çocuk Kitapları — Bibliyografya
 Hasan Fehmi Turgal — Yaşamöyküsü
 Mehmet Celalettin Saygın — Yaşamöyküsü

Tablo 7. 1995 Yılı Telif Yazılar		<u>Kaynakça</u>
1	Arşivcilik — Türkiye	Var
2	Basın tarihi – Türkiye	Var
3	Bibliyografik Denetim	
4	Bilgi Ağları	Var
5	Bilgi Bankası	
6	Bilgi Erişim	
7	Bilgi Sistemleri	Var
8	Bilgi Tarama	Var
9	Bilgi Tarama	Var
10	Bilgi Tarama	Var
11	Çocuk Edebiyatı	Var
12	DTCF Tezler — Bibliyografya	
13	Gezici Kütüphane	
14	Halk Kütüphaneleri	Var
15	Halk Kütüphaneleri	Var
16	Halk Kütüphaneleri	Var
17	IFLA — Haber	
18	IFLA — Haber	
19	IFLA — Habar	
20	IFLA — Haber	
21	IFLA — Haber	
22	IFLA — Haber	
23	IFLA — Haber	
24	IFLA — Haber	
25	IFLA — Haber	
26	İnternet	Var
27	İÜ Edebiyat Fak. — Tezler — Bibliyografya	Var
28	Kataloglama	Var
29	Kataloglama	Var
30	Körler Enstitüsü Kütüphanesi	
31	Kütüphane Derneği	Var
32	Kütüphane Haftası	
33	Kütüphane Haftası	
34	Kütüphane ve Arşivler — Bosna Hersek	Var

35	Kütüphanecilik — Bibliyografya,	
36	Kütüphanecilik — Sorunlar	
37	Kütüphanecilik — Türkiye	Var
38	Kütüphanecilik Eğitimi	Var
39	Kütüphanecilik — Sorunlar	
40	Kütüphaneler	
41	Milli Kütüphane — Türkiye	
42	Okul Kütüphaneleri	Var
43	Okuma	Var
44	Patentler	Var
45	Sürelî yayınlar	Var
46	Sürelî yayınlar	Var
47	TBMM Kütüphanesi	
48	Teknoloji ve Kütüphane	Var
49	TKD - Haber	
50	TKD— Haber	
51	Üniversite Kütüphaneleri	
52	Yazmalar	

Tablo 8. 2001 Yılı Telif Yazılar

	<u>Kaynakça</u>	
1	Atatürk ve Kütüphane	Var
2	Basımevi — Tarih	Var
3	Bilgi Hizmetleri	Var
4	Bilgi Hizmetleri	Var
5	Bilgiye Erişim	Var
6	Çocuk Kütüphaneleri	Var
7	Dijital Kütüphaneler	Var
8	Eğitim ve Kütüphane	Var
9	Elektronik Kütüphane	Var
10	Exlibris	Var
11	Halk Kütüphaneleri, AB	Var
12	Halk Kütüphaneleri ; Okuma	Var
13	İlhan Kum — Anma	
14	İnternet	Var
15	İnternet ve Çocuk	Var
16	Kütüphane Haftası	Var
17	Kütüphane Hizmeti — Batı Trakya	Var
18	Kütüphaneci	Var
19	Kütüphaneci	
20	Kütüphaneci Eğitimi	Var

21	Kütüphaneler Kütüphanecilik — Karakteristiği	Var
22	Kütüphanelerarası İşbirliği	
23	Okuma	Var
24	Sürelî yayınlar	Var
25	TKD — Haber	
26	TKD — Haber	
27	TKD — Haber	
28	TKD — Haber	
29	Üniversite kütüphaneleri	Var
30	Veri tabanları	Var
31	Web sayfaları	Var
32	Yasa ve yönetmelikler	Var
33	Yazmalar – Koruma	Var

Bu taramalarda gerçekleştirmek istediğim bir başka özellik ise, 1980 sonrası telif yazılarda kaynakça, dipnot kullanma ve bunlarda Türkçe'ye bir yabancı dilden çevrilip yayımlanmış yapıtlara yapılan atıfları belirleme isteği idi. Buna göre;

-1980-2001 yılları arasında, 608 telif yazıdan 269'unda kaynakça, 61'inde dipnot bulunmaktadır. 278 yazıda dipnot ve kaynakça kullanılmamıştır.

-1980-2001 yılları arasında daha önce Türkçe'ye çevrilip yayımlanmış makale ya da kitaba atıf yapılan yazı sayısı, 46 telif yazıda, 38 kaynakça ve 8 dipnot biçimindedir.

Bu veriler ışığında, çeviri yönünden henüz yeterli duruma gelemediğimizi, alandaki hızlı değişime bağlı olarak çeviri yoluna pek fazla gidilmediğini, dil bilen araştırmacıların daha çok yabancı dil kaynakları kullandıklarını söyleyebilirsek de, temel nitelikteki pek çok çeviri yapının üniversitemizde, meslek alanında kullanılmakta olduğunu da belirtmek gerekir (Bkz. Tablo 9).

Tablo 9. 1980-2001 Kaynakça Dipnotlarında Çeviri Metin Kullanılan Yazılar

1980	Arşivcilik Eğitimi	Kaynakça	2 tane	150-172
1981	Arşivler — Kitap dışı	Kaynakça	1 tane	206-215
1981	Kütüphane — Personel	Dipnot	1 tane	100-106
1982	Karşılaştırmalı Kütüphanecilik	Dipnot	1 tane	6-10
1982	Kitap ve Kütüphane	Kaynakça	4 ve daha çok	14-26
1983	Eğitim ve Kütüphane	Dipnot	2 tane	103-107
1983	Kütüphanecilik Eğitimi	Kaynakça	3 tane	149-162
1984	Arşivcilik — Osmanlı	Kaynakça	1 tane	53-65
1984	Halk Kütüphaneleri	Dipnot	2 tane	39-46
1984	Millî Kütüphane	Dipnot	1 tane	1-10
1984	Yazar Adları Sorunu	Kaynakça	1 tane	158-165

1985	Kataloglama	Kaynakça	1 tane	55-67
1987	Kataloglama	Kaynakça	2 tane	71-78
1987	Kütüphanecilik — Yeni Gelişmeler	Dipnot	1 tane	2-8
1988	Karşılaştırmalı Kütüphanecilik	Kaynakça	1 tane	74-83
1988	Kütüphanecilik Eğitimi	Kaynakça	1 tane	8-22
1991	Bilgibilim	Kaynakça	4 ve daha çok	116-121
1991	Özel Araştırma Kütüphaneleri	Kaynakça	1 tane	49-55
1992	Kütüphane Binaları	Kaynakça	1 tane	159-171
1992	Üniversite Kütüphaneleri	Dipnot	1 tane	89-107
1994	Üniversite Kütüphaneleri	Kaynakça	1 tane	266-271
1995	Halk Kütüphaneleri	Kaynakça	3 tane	135-143
1995	İÜ Edebiyat Fak. — Tezler	Kaynakça	2 tane	170-172
1995	Kataloglama	Kaynakça	2 tane	148-169
1995	Kataloglama	Kaynakça	2 tane	412-438
1995	Kütüphanecilik Eğitimi	Kaynakça	1 tane	265-267
1995	Kütüphanecilik — Türkiye	Kaynakça	3 tane	10-20
1995	Okul Kütüphanesi	Kaynakça	2 tane	255-257
1995	Teknoloji ve Kütüphane	Kaynakça	1 tane	49-55
1996	Halk Kütüphaneleri	Kaynakça	2 tane	157-162
1996	Sınıflama — DOS	Dipnot	1 tane	65-73
1997	Boş Zaman	Kaynakça	1 tane	326-336
1997	Kütüphane Etik	Kaynakça	2 tane	96-112
1997	Üniversite Kütüphaneleri	Kaynakça	1 tane	351-362
1997	Üniversite Kütüphaneleri ; Bilgi Politikası	Kaynakça	3 tane	233-252
1998	Belge Yönetimi	Kaynakça	1 tane	330-337
1998	Halk Kütüphaneleri ; Okul Kütüphaneleri	Kaynakça	1 tane	110-130
1998	Kütüphaneler ve Eğitim	Kaynakça	1 tane	163-167
1999	Belge Yönetimi ; Arşivler	Kaynakça	1 tane	276-282
1999	Belge Yönetimi; Arşivler	Kaynakça	1 tane	50-57
1999	Halkla İlişkiler	Kaynakça	1 tane	397-418
1999	Kütüphanecilik Eğitimi — Tarih	Kaynakça	1 tane	376-396
2000	Arşivcilik, Avrupa	Kaynakça	1 tane	412-420
2000	Bilgi Merkezleri	Kaynakça	1 tane	441-450
2000	Çok Kültürlü Ortamda Kütüphaneler	Kaynakça	2 tane	451-465
2001	Halk Kütüphaneleri ; Okuma	Kaynakça	1 tane	40-44

Tablo 9’da, 1984 yılında 4 yazıda, 1995 yılında 8 yazıda, 1999 ve 2000 yıllarında 3’er yazıda yabancı dilden çevrilmiş yapıtlara atıf yapıldığı görülmektedir.

Yazıların içerik ve çeşitlilik açısından değişimi, uluslararası yöntem ve tekniklere uyması Dergi’nin uluslararası kimlik kazanmasını da sağlamıştır. Ancak kimi araştırmalarda gözlemlediğim, bana biraz üzücü, daha çok ürkütücü gelen

bir tutumu da dile getirmek istiyorum.

Toplumda internetin yaygın olarak kullanılmaya başlaması ilkin öğrenci ödevlerinde savruk bir tutumu da geliştirmeye başladı. Araştırma ödevi olarak aldığı konuyla bağlantılı birkaç siteye giren, buralardan kimi bilgileri kendi bilgisayarına indirip, belirli bir düzene sokup, ödev diye sunan öğrenciler türedi. Yabancı bir dil bilenler konusuyla bağlantılı bilgileri yine indirdiği siteden çevirerek sunmaya başladı. Kuşkusuz bu yönde çalışmalar da olacak, araştırmasına bunları da katacak öğrenci. Ancak kendi dilinde, konusuyla doğrudan ilgili yayımlanmış yazıları atlıyorsa orada bir sorun var demektir! Ya bilmiyor, okumamış ya da daha önce yazan kişi/kişileri anmak istemiyor! * TK yazılarının kimilerinde de, yukarıda belirlenen durumu gözlemek olanaklı. Aynı konuda yazı yazarken kişiler daha önce yazılmış olanları kullanmıyor, anmıyorlar. Özellikle de kendi dilinde (Türkçe’de) yapılmış araştırmaları görmezlikten gelme gibi yadırganacak bir duruma düşüyorlar. ** Bunu anlamak gerçekten kolay değil! Neredeyse daha önce yayımlanmış bir yazı ile aynı içerikte yazı yayımlarken bile önceki yazının anılmaması bilimsel ahlaksızlık ötesinde, bu davranışı koyanın bireysel sorunlarını da dışı vuran bir rahatsızlık olarak algılamak gerektiğini düşünüyorum.

Dergi’nin başlangıcından bugüne değişmeyen bir özelliği *yayın tanıtımları* olarak görünüyor. Bu tanıtım işi ağırlıklı olarak, tanıtılan yapının neredeyse *içindekiler*’i yazmak biçiminde yansıyor. Kimi kez öylesine ivecen tutum gözleniyor ki, yayın tanıtımında yalnız bibliyografik tanımların verilmesiyle de yetinilebiliyor. Kuşkusuz bu bibliyografik tanımların bile, Dergi’yi izleyenlerin, alanlarında nelerin yayımlanmış olduğunu görmeleri açısından oldukça büyük bir işlevi var. Ancak Dergi’nin yayın tanıtımında yapılanlar kimi gazetelerin haftalık kitap eki son sayfalarında verilen Yeni Yayınlar Bölümü’nde verilen bilgileri aşmıyor.

Buradan da yola çıkarak, birgün *Türk Kütüphaneciliği* kanalıyla yayın tanıtımı yaparken, gerçekten eleştiri yapılacağına, bu tutuk, çekingen yanın üstümüzden atılacağına inancımı da belirtmek istiyorum. Bu eksikliğimizin arkasında da ağırlı olarak, yazarların kimlikleri ve buldukları yerlere bakıldıkta; geleceklere ilişkin kaygıların engel olduğunu söyleyebiliriz. 1950-1960 arasında “solcu ve liberal” düşüncenin açıkça ortaya konamamasının etkisinin çok değişik biçimlerde Türkiye’de düşüncenin gelişimine engel olduğunu yukarıda belirlemiştik. Eleştiri konusunda da (yerin dibine batırmak olmadığı gibi, abartmak da değil-

* Kuşkusuz en büyük eksiklerimizden biri olan bilgi ve belge yönetimi konusunda, geniş kapsamlı bir bibliyografyadan yoksunluğumuzun payını da burada anmalıyız.

** Yerli kaynağı anmama ya da bilmeme/okumamış olma yalnız TKDB / TK dergisi yazıları için geçerli değildir. Benzer uygulamaları başka kütüphanecilik dergilerindeki yazılar, telif kitaplarımızda da gözlemlemek olanaklıdır!

dir!) özgürlükçü ortamın başlaması gerektiğini, *Türk Kütüphaneciliği*'nin de buna öncülük yapabileceğine inanıyorum.

Bu tanıtım yazılarına bakıldıkta ilk ciltlerde yapılan tanıtımlar neredeyse tümüyle ya “Bibliyografya” ya da “Katalog”dur (Bkz. Tablo 10 ve 11). 1995-2001 yılları arasında ise tanıtım sayısı artmış, bibliyografya ile kütüphane kataloglarına daha az değinildiği gözlenmiştir. Ayrıca doğrudan kütüphanecilik alanı ile ilgili yayınlar değil, ilgilendirebilecek nitelikte yayın tanıtımlarının yapılmaya başlandığı gözlenmektedir (Bkz. Tablo 12, 13).

Tablo 10. 1952 yılı Yayın Tanıtım Yazıları

1. Öğretmen Meslek Kitapları Kılavuzu
2. Türkiye Tarih Yayınları Bibliyografyası
3. Türkiye Makaleler Bibliyografyası
4. Klasikler Bibliyografyası

Tablo 11. 1953 Yılı Yayın Tanıtım Yazıları

1. Atatürk ve Devrim Kitapları Kataloğu
2. Türkçe Psikoloji Eserleri Bibliyografyası
3. İstanbul Belediyesi Kütüphanesi Alfabetik Katalog
4. National Bibliographic Service
5. Les sources du Travail Bibliographique
6. Bibliyografik Meselelerimize Umumi Bir Bakış
7. Bibliyografik Meselelerimize Umumi Bir Bakış
8. Bibliyografik Meselelerimize Umumi Bir Bakış

Tablo 12. 1995 Yılı Yayın Tanıtım Yazıları

1. 99 Soruda Çocuk Edebiyatı
2. Exchanging Bibliographic Data
3. Yeni İletişim Teknolojileri
4. Bilgi Çağı: Bilgi Çağının Sosyal Kültürel ve Ekonomik Etkileri
5. Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme
6. Kitap Üzerine Anatomi Dersleri
7. Köy Enstitüleri'nde Kitap, Kitaplık ve Okuma
8. Çizgi Roman ve Çocuk
9. Herkes İçin İnternet
10. Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati
11. Düşünce Hukuku
12. Okuma Alışkanlığında Halk Kütüphanelerinin Rolü
13. Okuma Alışkanlığında Halk Kütüphanelerinin Rolü
14. Cumhuriyet Kitap
15. Indexing and Abstracting in Theory and Practice

- 16.Index: Periyodik Yayınlar Veri Tabanı
- 17.2000'li Yılların Multimedya İletişim Teknolojisi
- 18.Kitap Gazetesi
- 19.Kitaplık
- 20.Matbuat
- 21.Kütüphane Hizmetlerinde Bilgisayara Geçiş ve Sorunları
- 22.Müteferrika
- 23.Indexing Books
- 24.Çağdaş Kütüphanecilik ve Düşünce Özgürlüğü Üzerine
- 25.TKDB-Türk Kütüphaneciliği Dizin (1952-1992)
- 26.Arşivcilik Bibliyografyası
- 27.Kütüphane ve Bilgi Belge Merkezlerinde Bilimsel Yönetimin Önemi
- 28.Fotoğraflarla İstanbul Kütüphaneleri
- 29.Indexing from A to Z
- 30.Kütüphane Biliminin Kapsamı ve Türkiye'de Durum
- 31.Kitap ve Kütüphane Tarihine Giriş
- 32.The Responsive Public Library Collection
- 33.Eski Türklerde Yazı, Kağıt, Kitap ve Kağıt Damgaları

Tablo 13. 2001 Yılı Yayın Tanıtım Yazıları

1. Hece Dergisi
2. CD-ROM' lar (7 adet)
3. Kültür Bakanlığı Yayın Kataloğu (1952/1999)
4. Bilgi Yönetimi
5. The Economics of the Information Society
6. Knowledge Societies
7. Dünyada Yayımlanmış Osmanlı ile İlgili Eserler (Toplu Kataloğu)
8. 4. Kat: Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi Bülteni
9. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi
10. Knowledge Management and Its Integrative Elements
- 11.Libraries in Kosova
12. 21. Yüzyıla Girenken Enformasyon Olgusu Ulusal Sempozyum Bildirileri
13. Dizin Türk Kütüphaneciliği (1993-2000)
14. Bilginin toplumsal Tarihi
15. Antikçağda Kitap
16. Libraries and Intellectual Freedom

Dergi'nin kuramsal yazı açısından gittikçe daha nitelikli ve çok yazıya yer vermeye başladığını da gözleyebiliyoruz. Bu yazılar da ağırlıklı olarak *bilgi* kavramı üstünde yoğunlaşmaktadır. Bu tutum; kültür, eğitim, özgürlük, ahlak gibi pek çok kavramı irdeleyecek günlerin uzak olmadığının göstergesidir, diye düşü-

nüyorum..

Yukarıda dökümü yapılan telif, çeviri vb. özelliklerin içerik açısından da birkaç örnekle elde ettiğim verileri aşağıdaki biçimde sıralayabilirim:

Kütüphane Haftası	104
Halk Kütüphaneleri	75 (8'i çeviri)
TKD'ye İlişkin Haber/Yazılar	50
Yaşamöyküsü	50
Bilgi + Bilgibilim	47 (7'si çeviri)
Kataloglama/Sınıflama vb.	42 (4'ü çeviri)
IFLA Haber, Yazılar	35
Çocuk Kitapları, Kütüphaneleri	33 (5'i çeviri)
Kitap, Kitap Sanatı, Basım	33 (5'i çeviri)
Kütüphanecilik Eğitimi	23 (3'ü çeviri)
Milli Kütüphane	21 (1'i çeviri)
Arşiv ve Arşivcilik	19

Bir başka amacım da *TKDB*'nin ilk sayısından başlayarak tarayacağıma göre, bir *Türk Kütüphaneciliği* tarihsel dökümü, kronolijisini oluşturmak isteği idi. Tarih, kişi, kurum adları, olay, durumu saptayabilir miydim? Açıkcası, bunun çok kolay bir iş olamayacağını; özellikle de yalnız *TKDB / TK*'nin böylesi bir çalışmaya yetmeyeceğini gördüm. Kuşkusuz böylesi bir çalışmanın ana örgüsünü *Bülten*'in *Haberler* bölümü oluşturacaktı. Ne yazık ki 1961 yılına kadar şubelerin olmayışı, daha sonrada şubelerin o gün için anlamlı nitelikteki bilgileri (özellikle şubeler ile Merkez'e uzak kütüphanecilerin) aktarmayışları; *haberlerin Dergi Yönetimi*'ndeki kişilerin öznel tutumlarına bağlı olarak *Bülten*'e yansımaya neden olmuştur. Kuşkusuz kütüphanecilik alanının temel nitelikli bilgilerini içeriyor haberler ama, verilen haberlerin birçoğunun niteliğine bakıldıkta biraz fazla merkezci/bireysel bir tutumda yansıyor. Burada, Yaşar Tonta'nın önemli bir saptamasını anmak gerekir: "1961 yılına dek Genel Kurul, konutları Ankara'da bulunan üyelere oluşturduğu için çalışmalarında da Ankara şehri ile kısıtlı kalmıştır. Keza, düzenlenen faaliyetlerin yükü de aynı üyelere paylaşılmıştır." (Tonta, 1985: 67).

Sonuç

Bir meslek dergisi çıkarmak, sınırlı bir sürdürümü olan, elli yıl önceki sayılarından başlayarak resmi kurumların toplu alım destekleriyle ayakta kalan; üstelik toplumun kütüphaneci çevresinin algılamasını istediği biçimde henüz algılanılmayan bir meslek dergisini üç ayda bir düzenli olarak çıkarmak, bu işi gönüllü

olarak sürdürmek; dünyada eşi az görülecek bir özveri örneği taşıyor, kanısındayım. Bu özverili çaba iki yılda bir değişen yönetim kurulları tarafından büyük bir başarı ile yürütülmektedir. Her dönemde de başarılı uygulamalarının halkalarını geliştirdiği gözlenmektedir. Bunun ne anlama geldiğini, TKD İstanbul Şubesi olarak “Üniversite Yayınları” adlı süreli yayını, ancak 2 sayı yayımlayarak, yaşarak gördüm! İki sayının arkasını ne yazık ki getiremedik.

Türk Kütüphaneciler Derneği, Türkiye’nin tek partili yaşamdan çok partili yaşama geçiş döneminde kurulmuş, yayın organı da çok partili dönemin hemen başında ortaya çıkmıştır.

Ne kütüphaneleri bir kurum olarak, ne de Türk Kütüphaneciler Derneği’nin yayın organı olan *TKDB / TK* dergilerini içinde bulunduğu toplumun siyasal, ekonomik koşulları dışında tutmak olanaklı değildir. Nitekim *TKDB*’den *TK*’ne geçişteki ad değişikliği gerekçelerinin başında, yayının içinde “Dernek” sözcüğünü taşıması gelmektedir. 1980 öncesi ve hemen sonrası “Dernek”lere karşı duyulan güvensiz tutum bu değişimi etkilemiştir. Bugünkü koşullar ise, girmeye çalıştığımız Avrupa Birliği ilişkilerinde, özellikle *Dernek*’i bir sivil örgüt olarak ön plana çıkarmaktadır.

Ulusal bağlamda toplumsal, ekonomik, kültürel, teknolojik konuların değişimine koşut olarak değişen kütüphane kurumu; 1970’li yılların ortalarından başlayarak küreselleşme olgusu içinde evrensel değişimden etkilenir duruma gelmiştir. Bu etkilenme kaçınılmaz olarak bilgi ve belge yönetimi alanında, *TK* dergisinde kendini göstermeye başlamıştır. Başka bir söyleyişle *TKDB / TK* dergisinin 50 yıllık tarihsel gelişimi, bize, bilgi ve belge yönetimi alanında ulusal yanında uluslararası gelişmeleri de yansıtmayı başarmış, iyi bir örnek özelliğini yansıtmaktadır.

Puşkin’in bir dergi çıkarmak konusunda dile getirdiği olası engeller yanında; O’nun yayımladığı ve ölümü ardından da bir “okul” olma özelliği taşıyan *Çağdaş* adlı Rusça dergi gibi *TKDB / TK* dergileri de kütüphanecilik alanında gerçek anlamda; kütüphanecilik eğitim almamış kişiler için bir okul, bugüne kadar kütüphanecilik eğitimi almış olanlar için de hizmetiçi eğitim verme işlevini üstlenmiş, bu işlevini de başarıyla sürdürmektedir.

Derginin oluşumunda öncülük eden Adnan Ötügen ve değerli çalışma arkadaşlarını; yirmibeş yılını Dernek/Dergi çalışmalarına veren Prof. Dr. Necmeddin Sefercioğlu’nu ve Dergi’nin bugünlere gelmesine katkı veren herkesi sonsuz saygıyla anıyor; Milli Kütüphane, TKD’nin kurulması ve *TKDB*’nin ilk sayılarından başlayarak emeği geçen kütüphanecilerimizden sayın Leman Şenalp’ı konuşmacı olarak bugün aramızda görmekten de kıvanç duyduğumu belirtmek istiyorum. Umarım bir elli yıl sonra da içimizden kimileri *TK* dergisinin 100. yaş kutlamalarında bugünkü koşulları anlatma olanağı ve ortamı bulacaktır.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Kenan. (1993). *Türk eğitim tarihi*. İstanbul: Kültür Üniversitesi.
- Atatürk, Mustafa K. (1978). *Söylev*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Avcıoğlu, Doğan. (1973). *Türkiye'nin düzeni: Dün, bugün, yarın*. Cilt 2. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Dizin: Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni/ Türk Kütüphaneciliği 1952-1992*. (1993). Hazl. Oya Gürdal (vd.) Ankara: Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü.
- Dizin: Türk Kütüphaneciliği 1993-2000*. (2001). Hazl. Oya Gürdal (vd.) Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Günyol, Vedat. (1984). "Cumhuriyet sonrası sanat ve edebiyat dergileri", *Türkiye'de dergiler ansiklopediler: (1849-1984) içinde* (85-122). İstanbul: Gelişim Yayınları.
- Keseroğlu, Hasan S. (1989). *Halk kütüphanesi politikası ve Türkiye Cumhuriyeti'nde durum*. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- Keseroğlu, Hasan S. (2002). "Köy Enstitüleri'nde kütüphane", (Metin Teksirdir).
- Kocabaşoğlu, Uygur. (1984). "Cumhuriyet dergiciliğine genel bir bakış", *Türkiye'de dergiler ansiklopediler: (1849-1984) içinde* (3-12). İstanbul: Gelişim Yayınları.
- Kurbanoglu, S. Scrap. (1996). "Türk kütüphanecilerinin kullandığı dergiler", *Türk Kütüphaneciliği* 10 (2): 105-118.
- "Memleketimizde ilk çocuk kütüphaneleri ve ilk iare kütüphanesi", (1952). *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* I (1-2): 79.
- "Muhterem okuyucularımıza", (1954). *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* III (2): 143.
- Ötüken, Adnan. (1955). "Milli Kütüphane nasıl kuruldu?", *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* IV (1): 1-40.
- Ötüken, Adnan. (1962). "Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni on yıllık tahlili indeksi: Bir indeks denemesi", *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* X (3-4): 163-233.
- Sefercioğlu, Necmeddin. (1987). "Yeni bir başlangıç", *Türk Kütüphaneciliği* 1 (1): 1.
- Tonta, Ahmet Yaşar. (1985). *Türk Kütüphaneciler Derneği'nin gelişmesini engelleyen nedenler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* (1952-1986) 1-36. Y.A. *Türk Kütüphaneciliği* (1987-) 1- .
- Türk Kütüphaneciliği*. (1987 -) 1-. E.A. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* (1952- 1986) 1-36.